

EL LLENGUATGE

La fagina

La fagina és un mamífer carnisser de la família dels mustèlids, que hom pot trobar encara als boscos del nostre país, bé que és molt difícil de veure perquè és de vida nocturna. Segons el Fabra, és molt semblant a la mostela i pertanyent al seu mateix gènere: *Mustela foina*. Però aquestes dades s'haurien de modificar. En realitat, la fagina s'assembla molt a la marta, i hom la hi arriba a confondre, encara que es poden distingir perquè la primera té una taca blanca al pit i a la gorja, i la marta la té de color groc. I el seu nom científic és *Martes foina*, és a dir, que es classifica en el mateix gènere que la marta.

El nom de la fagina és l'heretat del llatí, que han conservat també el francès i l'italià. El castellà, en canvi, va abandonar aquesta denominació i la va substituir per «garduña», mot, segons Coromines, d'origen beiber, emparentat amb «ardilla» que, com se sap, és el nom castellà de l'esquirol. El nostre nom, en canvi, *fagina*, té una relació etimològica amb *faig*, car aquest animal sembla mostrar una predilecció per les fagedes. En lloc de *fagina* s'ha usat també algun cop la forma *fusina*, que és una simple variant. L'Alcover-Moll la recull, amb una citació d'un document de l'any 1420. Més modernament, trobem també aquesta forma en una traducció catalana de l'*Abecedari de Tolstoi* («primer llibre de lectura») deguda a l'escriptor sabadellenc Joan Sallarès i publicada l'any 1935. Sembla, doncs, que és una forma que poc o molt ha persistit, però recomanaríem de prescindir-ne en la llengua escrita.

Gorjablanc

Una denominació popular que, considerant el seu clar valor descriptiu, cal atribuir a la fagina és *gorjablanc*. L'escriptor animalista Lluís Soler, anys ha traspassat, ens havia parlat amb entusiasme d'aquest nom tan bonic, però només sabia que era un mustèlid. Segons l'Enciclopèdia, seria una variant de la marta o mart. I l'Alcover-Moll diu que és un mamífer carnívor més gran que la mostela i més petit que la guilla, sense atribuir el nom, però, a cap espècie concreta (per mitjà del nom científic). L'Enciclopèdia, al costat de *gorjablanc* recull *gorjagroc*, amb una definició i lèntica: «variant de marta». Però cal creure més aviat que *gorjablanc* i *gorjagroc* són, respectivament, uns simples sinònims populars de *fagina* (que té la gorja blanca) i de *marta* (que té la gorja groga).

Albert Jané